

Het jaar 1572

De Hollandse steden onttrekken zich van Spanje – Den Briel - Pauwel Heindericx

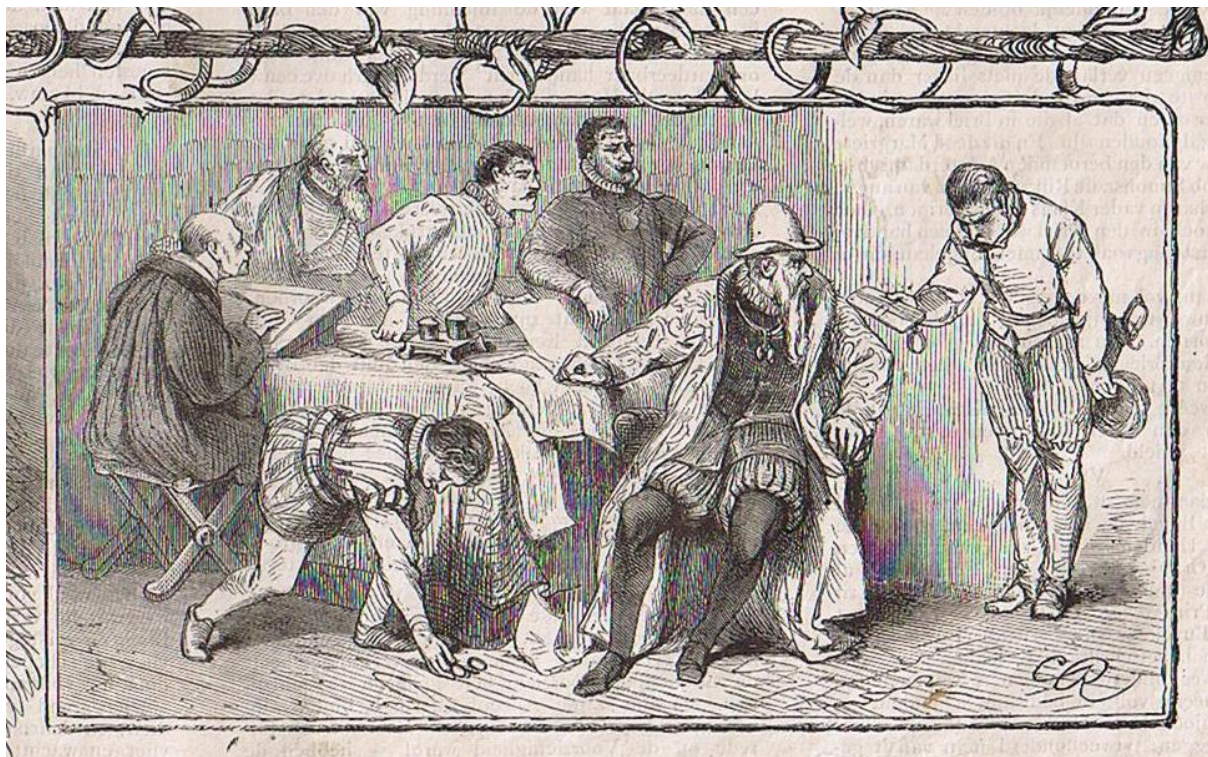
Den grave **Willem Vander Marcke**, heere van Lumey, vice-admiraal van den prince van Oranjen, middelerwijl met zijn vlote de zee geschuymt hebbende, waer door hij macht gewonnen ende meer schepen ende grooter volck onder zyn ghebiedt ghekreghen hadt, heeft in t'eerste van **'t jaer 1572** met eene vlote den Maesstroom opgevaeren ende met zyn troepen de stadt '**De Briel**' ingenomen, welke hy daedelyck met goet garnizoen voorsach.

De inwoners der andere steden van Hollant ende van Zeelant vernamen al spoedich deze veroveringhe ende bovendies dat den prince van Orangjen met een groot legher toequam, dat hy in Duytslandt hadde doen werven, alsmede dat **de Hughenoten** van Vranckerycke oock een leger toebereyden om daarmede in 't Nederlandt te vallen.

Verders werden zy onderricht dat den hertoch van Alba

den thienden pennynck met ghewelt wilde doen betaelen: dus trock der meerderen deel der steden van Hollant ende Zeelant hun van de ghehoorzamehyt vanden koninck van Spanjen af, om hun te vervoegen by der party des Princen van Orangnien.

Van soo haest de steden van Hollant ende Zeelant, van Spanghien afgefallen waren, deden ze gedeurichlyk den oorloghe tegen de andere steden die het gheoorsaem bleven, ende dat zoo ter zee als te lande.

Op 1 april verloor Alba zijn bril.

Besluit van de Raad van Vlaanderen in het proces tussen de ghemeene drapiers van Poperinghe tegen de gouverneurs van de draperie en het magistraat van de stad, omtrent het annuleren van het kiezen van de 12 personen, gedaan zonder de tussenkomst van de ‘ghemeene drapiers’.

Ghezien ’t proces hanghende hier in ’t hof in rechte tusschen **Marcq de Muelenaere, Caerle de Coninck ende Matheus de Pape**, over hemlieden ende andere ghemeene drapiers der stede van Poperinghe, heesschers ter eender zyde,
Ende de gouverneurs van de draperie van den jaere xvc lxvij, (1567) metgaders burchmeester ende schepenen derzelver stede,
elc zo verre als ’t hem angaet, verweerders ter andere,
Spruutende uut causen dat de voornoemde **heesschers** hadden ghedaen segghen dat van allen ouden tyde de ghemeene drapiers van de stede van Poperinghe, ghestaen ende ghehoort gheweest hadden voor huerlieden interest over ende in de rekeninghe van de administratie die de gouverneurs van denzelven ambachte jaerlix ghehadt hadden ende dat totten jaere lxi (1561) lestleden, ten welcken tyde onder huerlieden ghemeente gheaccordeert ende ghesloten was gheweest dat zy van dan voorts metten voornoemde gouverneurs denommeren ende stellen zouden alle jaere **12 mannen** die over ’t ghemeene ambacht hooren ende beleeden zouden de rekeninghe ende ander affairen der voornoemde draperie concernerende, up ’t rapport ende naer advis van de ghemeene drapiers, zonder die totalic t’excludeeren van de voornoemde oude costume, volghende welcke zy ghecoren ende ghestelt hadden de voornoemde 12 mannen over den jaere lxvi, lxij, lxij ende lxiii ende lxv, die altyts ghebesoinghiert hadden naer ’t voornoemde accort ende resolutie;
Ende hoewel niemant gheoorloft en was dezelve ghemeene drapiers daerinne eenich belet te doene ofte useeren van eenegher nieuwicheyt, nietmin de jeghenwordeghe gouverneurs, alhier verweerders, hadden hemlieden vervoordert, alleene ende excluderende ’t voornoemde ghemeente, te procederen **tot electie vande voornoemde 12 mannen** die ooc de voornoemde burchmeester ende scepenen in eede ghestelt hadden, also dezelve electie confirmerende, al ten griefve ende intreste van den voornoemde heesschers ende contrarie der voorgaende ordonnantie, ter welcker causen ende omme by justicien daerinne voorzien te zyne, hadden zy heesschers vercreghen behoirlicke provisie, ende uut crachte van diere de verweerders alhier ghedaen dachvaerden te compareren ten zekeren daghe; ten welcken dienende, naer presentatie van partijen, hadden ghedaen heessche maeken ende tenderen ten fyne dat de voornoemde verweerders respective ghecondemneert zouden werden te casseren ende laten varen de voornoemde electie, stellen in eede ende confirmatie van de voornoemde 12 mannen, latende den heesschers ende andere ghemeene drapiers metter voornoemde gouveneurs jaerlix kiezen ende stellen de voornoemde 12 mannen ofte uterlix ter discretie vanden hove.

Een kaardenmaker die distelkaarden in een frame zet.

Aldaer up de verweeiders hadden ghedaen antworden ende nemen conclusie van niet ontfanghelic emmers in der vormen ende manieren met absolutie allegierende omme daerinne t'obtineeren dat de voornoemde electie, stellen ende confirmatie van de voornoemde 12 mannen niet en behoorden noch ghecostumeert en was ghedaen te zyne, zo by den heeschers gheposeert was, nemaer omme de waerheyt te wetene hoe 't zelve hier voortyts ende noch jeghenwordelic ghedaen hadde gheweest, diende ghenoteert datter binnen derzelver stede **van allen ouden tyden** gheweest hadden **vier gouverneurs van de drapperie**, zo noch jeghenwordelic waeren, die ghecostumeret waeren den ontfanghe van

denzelven ambachte te innene ende danof goede rekeninghe up haerlieder conscientie te doene zonder eenighe contradictie, niet meer voor die van de drapperie dan voor de voornoemde wethouders ofte yemant anders, hebbende dezelve gouverneurs toesicht ende superintendentie over de voornoemde drapperie, ende zo wanneer zy eeneghe zaeken van quaden reghele bevonden, **'t zelve den wethouders te kennen** ter ghemeene drapiers, dewelcke by den messagier derzelver stede, als in dien tyde t'huerlieden dienste wezende, hemlieden danof insinuatie ghedaen hadde ende dach bescheeden ter halle te comparerene, alwaer duer de menichte dicwils disordre gheschiede ende gheen slot gheaccordeert en wiert zulk dat zy gouverneurs van de geschichte mannen te kiezen omme resolutie te ghevenen, waeruute meer cause van twiste dan paise ghegheven was, waeruit zy gouverneurs in 't hende van den jaere lx (1560) de zaeke ter herten ghenomen hebbende ende voor 't afgaen van den voornoemde jaere requeste den voornoemde wet van Poperinghe ghepresenteert ende daerby verzocht t'haerlieden assistentie te moghen nemen ende kiezen **12 mannen**, dewelcke met hemlieden representeren zouden 't gheheele lichame van de voornoemde drapperie, mits dat de voornoemde wethouders van Poperinghe vermochten te maeken kueren, statuten ende ordonnantien, zulk als zy over 't ghemeene van de drapperie hoorbaer ende proffyt vonden, overzien hebbende haerlieden requeste, hadden gheconsenteert in 't verzouc by den voornoemde gouveneurs daerby ghedaen van by hemlieden te laten kiezene **de 12 mannen**, dewelcke zy also ooc gheconfirmeert hadden, die mette zelve gouverneurs altyts sichtent 't jaer lx de ghemeene drapperie gheprensenteert hadden ende ghedaen 't gone dezelve oriboirlic was,

zonder 't ghemeente van dier daerover te roupen,
'T welc ooc altyts over goet ghehouden hadde gheweest,
ende de voornoemde gouverneurs van den jaere lxxvij,
considererende dat de 12 mannen by den gouverneurs ghecoren,
behoufden confirmatie vande wet,
hadden **te dien fyne** aldaer requeste ghepresenteert,
ende dezelve wethouders bevindende die niet alleenelic oirblirlic zynde
ende dat zy 't zelve vermochten,
hadden by statuten ghedisponeert de voorseide 12 mannen by de gouverneurs ghecoren,
behoufden confirmatie vande wet, by hemlieden gheconfirmeert ende in eede gheselt te zyne,
zo zy ooc ghedaen hadden,
't welcke al wel ende behoirlic by hemlieden wethouders ende gouverneurs hadde ghedaen
gheweest als 't zelve vermueghende zonder de ghemeene drapiers daerover te moeten roupen,
die binnen derzelver stede wel in ghetalle waeren van **tweehondert ende bet**, (*dus er waren
meer dan 200 drapiers of textielhandelaars in Poperinge*)
't welcke also gheordonneert was om 't eviteeren de confusie ende disordre die by experientie
daeruute ghesproten was.

Ende de voornoemde heeschers sustineerden ter contrarien,
want het hooren van de rekeninghe hemlieden particulier anghinc,
mits dat zy 't guent daerby quaet commende moesten by ommestellinghe contribueren ende
betalen,
ende dat in 't voornoemde jaer lx, omme t'eviteeren de voornoemde vergaderinghe ende
disordre vande ghemeene drapiers,
by hemlieden gheadviseert ende ghesloten hadde gheweest
dat de voornoemde vier gouverneurs mette ghemeene draperie kiezen zouden de voornoemde
12 mannen, die de ghemeene draperie representeren ende verstaen zouden ter auditie,
visitatie ende approbatie vande voornoemde rekeninghe,
zo 't zelve ghedaen hadde gheweest de jaeren lxj, lxij, lxij, lxiiij, lxv ende lxvi,
zonder nochtans hemlieden daarmede bekomen t'hebbene de generale vergaderinghe van
dezelve drapperie
dan omme zaeken van grooter imporantie ende consequentie,
te wetene van 't zelve ghemeente te belastene ofte eenich particulier recht hemlieden
competerende te moghen benemen
ghelyc de verweerders by huerlieden gheschriften ghenouch kennende waeren,
dat als dezelve gouverneurs eeneghe zaeken van importantien by haerlieden requesten
verzouckende waeren,
touchierende de voornoemde ghemeen draperie,
dat van ouden tyden ghecostumeert was, daerop t'appostilleren: (*aan te vullen*)

Zy ghetoocht de ghemeene drappers,
die zy by den cnape van huerlieden camere te dien fyne hadden ghedaen vergaederen up de
halle, daerup huerlieden advis stellende
ende also de zaeke ende ghemeene drapperie by ghemeene opinie regierende als van ouden
tyden ghedaen hadde gheweest.

Elc van de voornoemde partijen by hemlieden gheallegiert
persisteren elc in 't zyne met heesch van costen;
ghezien d'enquesten an beede zyden ghedaen,
de reprochen ende salvatien daernaer ghedient,
d'exploicten, acten, lettren ende munimenten hy hemlieden overgheleyt,
d'acten vande hove ende zonderlinghe deghone van conclusien in rechte etc.

't hof zeght, wylt ende over recht

dat hemlieden de voornoemde heeschers met goeder causen becroont ende beclaecht hebben van de verweerders,
ende dienvolghende **condempneert de voornoemde verweerders**
te casseren ende laten varen de electie,
stellen in eede ende confirmatie van de 12 mannen by hemlieden respectivelic ghecoren ende in eede ghestelt ontrent uytgaenden novembre xvc lxxvij,
latende de heeschers ende ghemeene drapiers metten vier gouverneurs jaerlix denommeren ende presenteren 24-tich van de voorseide gheschicxste ende ghestileerde drapiers,
omme by de voorseide burchmeester ende scepenen van Poperinghe van de voorseide 24 mannen te kiezene ende in eede t'ontfanghen de 12 die metten vier gouverneurs jaerlix zullen verstaen tot hooren ende sluyten vande rekeninghe ende ander affairen van de voorseide draperie,
zo zy in goede conscientie zullen bevinden behoorende,
condemneerende de voornoemde verweerders in de costen van den processe ter tauxatie van den hove.
Pronunchié den 26 in lauwe lxxi

26 januari 1572 – Keuren draperie – SAP 470

41

Gheordonneert voortaan de ghemeene drapiers met de vyer gouverneurs van de weefvambacht deser stede, jaerelick te denomen ende puteren 24° van de gheschikste en ghestilleerde drapiers
Veerthien daeghen naer de beraen van de gouverneuren, omme bij burghemeesteres ende schepenen vande selve 24 mannen te verkiesen ende in eede t'ontfanghen de 12 die met de gouverneurs jaerelicks sullen verstaen tot hooren ende sluyten van de rekeninghe ende andere affairen van de draperie soo zij in goede costumen bevinden sullen, toestaende ende behooren
Actum bij sententie van de provinciaelen raede van Vlaenderen
Toorconde 26ste january 1571

De geuzen rukken op

De Opstand van Vlissingen vond plaats van 6 tot 13 april 1572. De bevolking leed al een tijdlang aan voedseltekorten. Bovendien werden de Spanjaarden en het gelegeerde Waalse garnizoen als eerste bevoorraad. Bij het horen van de inname van Den Briel door de Geuzen, kwam er actie binnen de bevolking om de hulp in te roepen van de Geuzen om de Spanjaarden te verjagen, nadat de burgers zelfstandig het Waalse garnizoen hadden verjaagd. Na de invallen van de geuzen over zee in Oostduinkerke en in Adinkerke, leken ze nu op eens weer aan de winnende hand.

*Maar de reactie van de Spanjaarden was navenant, zij stuurden nieuwe troepen op/
Van Meerbeeck schrijft hierover:*

Ten dien tijde quam den hertoghe van Medina Celi in't Nederlandt, met de armeye die hy uyt Spaignen brocht, die sterc xas 54 schepen, so groot als kelyn in de welcke waren ses vendelen Spaignaerden – sterc van 1600 voetknechten, die onder het regimnt waren van Julaien Romero, met 't welck hy in Vlanderen aen 't landt wuam den 11de junij 1572, recht tegenover Oostende. Den voorseide hertoghe, is overghetrocken naer Sluys, bevolen hebbende aen de elf schepen dat sy trecken souden naer Middelborch, om dat sy te groot waren om 't canael te passeren. Daer waren oock dry Spaensche schepen die op 't sant ghebleven waren, die van de Vlissingers verbrandt wierden.

Den hertoghe is van daer naer Brugghe ghetrocken ende alsoo naer Brussele, alwaer hy vanden hertoch van Alva ontfangen wierdt.

Juli 1572 – Onrust in Poperinge - Resolutien – SAP 467 - Folio 195 –

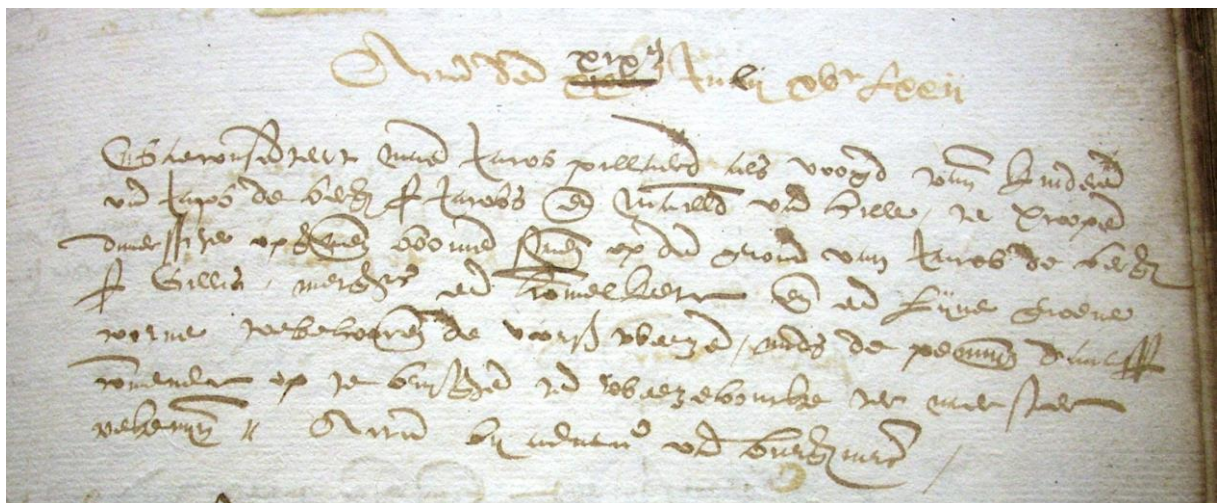
Het succes van de geuzen en de oorlog met de Prins van Oranje bracht blijkbaar ook weer deining in Poperinge.

Gheconsidereert by den heere ende wet
de jeghenwoordighen tijd van **troubele ende revolte**,
ende consequentelick de cleene neerynghe ende benauwdheyd van 't schaemel gemeente,
nemende oorzake van onstichtenesse deur onghereghelde cost, overdaet ende openbaere
straetloop by ontyde van nacht,
hebben verboden ende gheinterdiceert dat voordan nyemant wie hy zy,
hem en vervoordere te gaen, by avonden ofte nachte, met geweire ofte zonder licht
Ooc gheen present te draeghene op **coninckfeesten ofte maeltyden**,
ooc **gheen trommele te slaen** ofte doen slaen zonder oorloff van de heere ofte wet
Alles op arbitraire correctie van de wet.

19 juli 1572 – Hommelkeete van de wezen Debergh - SAP 331

Actum den xix july xvc lxxij

Gheconsenteert meester **Jacob Pillaerd** als voogd van de kinderen van Jacob DeBergh filius Jacobs ende Maillard van Hiele, te vercoopen diversche opgaende boomen staende op den grond van Jacob deBergh filius Gillis, metgaeders een hommelkeete ende een lyne groene coorne, toebehoorende de voorseide weezen, mids de pennynghen danoff commende op te bryngghen ter weezeboucke ter naeste rekenynghe
Actum by ordonnantie van de burghmeesters

A photograph of a handwritten document in Dutch, likely a deed or agreement from the 16th century. The text is written in a cursive script, characteristic of the period. The document is on aged, slightly discolored paper. The handwriting is dense and fills most of the page. There are some corrections or additions visible, with some words crossed out and new ones written above or below. The overall tone of the document is formal and legalistic.

29 augustus 1572 - Augustijn van Hermelghem

Over de Ieperling August van Hermelghemis er eigenlijk niet zoveel geweten. Hij moet echter een geletterde en goed geïnformeerde poorter van Ieper geweest zijn die zich interesseerde voor de gebeurtenissen van zijn tijd. Hij liet een deel van zijn notitieboek na, waaruit we overvloedig zullen putten. Zo schrijft hij:

Op den 29ste **van oust** zoo was **zeer groot tempeest** beginnende ontrent den 10 uren, want het zoo afgrijsselijk donderde datter groote schaede gebeurde, want de halle (*van Ieper*) was boven de clocken bynaer gheel ontdekt en van de duere van de vaute was een stuk afgesmeten, en van der Brielen kerke was ook groote schaede, want den toere daer waeren gaeten in, dat men wel daer duere gecroepen zoude hebben en noch een zarck voor het heylig sacrament zeer gebrocken dat vreet en gruwelyk was om te ziene en dit felle weder geduerende wel een huere.

Omtrent dezen tijd zoo maekte den **Duck Dalbe** groot opstel om te velde te treckene, want alle de **carroywaegens** trocken duere omtrent den thundag, die van Cassele, van bergen, van Vuernambacht en van alle andere plecken, **en trocken al naer Antwerpen**, want ontrent Sint Lauweryns dach zoo waeren daer wel 1000 waegens elk met 4 peerden, en men sprack ook zeere van **den prince van Orangjen**, want men zeyde dat hy ontrent **Gelderland** was, en daer in, want hy hadde een stede ingenomen en alle dat in de waepene was dat was dood gesmeten, aldus gink het over al zeer kwaelijk, want **alle koopmanschap gink te niete**, en op den **8 van oust** zoo was het geld gehoogt, want alle daelders van 31ste duytsche waeren gesteld op 32 st. en hier **t'Ypre** was eenen capitein gezonden van den hove, **Mijnheere van Loppeghem**, om te wezen capiteyn van het volk van der stede dat op genoemen was. Op den **21ste van oust** zoo waeren alle de soldaeten gemonstert, want den capiteyn, mijnheer Van Loppeghem, nam dagelijks volk aen in dienste, want op den 21ste van oust zoo waeren alle de soldaeten op de halle om te monstere.

Op den uytgank van oust, zoo trock den Duck Dalbe te velde voor **Bergen – Bergen op Zoom** -, want Bergen was zeer sterck belegert, maer het gink al kwaelijk, want de Guesen kwamen in Braband en waeren in Mechelen gelaeten, en ontrent **Antwerpen** was het volk zeer vervaert, want alle coopliden trocken naer Antwerpen om hun goed, elk in 't zyne.

Carroyewagens: De gezamenlijke voertuigen en lastdieren met voorraden, uitrusting e.d. die achteraan in het leger worden meegevoerd; legertrein, legertros.

31 augustus 1572 - Brief van Alva – Verstrenging van de vervolging op de Geuzen -

Eodem die briefven ontfaen van myn heeren vanden rade in Vlaenderen ghedateert **lesten ougste 1571** met andere briefven daer inne ghesloten an hemlieden gheschreven by zyn exellencie in datum **iijde augusti in tvoorseide jaer 1572**, inhoudende dat also den inquisiteur van Vlaenderen **Meester Pieter Tytelmannus** om de ghereeste ende dalderbeste conduyte op tfait vn tvoorseide zyn officie zou moghen zomtyts van doene hebben van myn heere vanden raede voornomd of van eenich van hemlieden naer d'occurentie vande materiën om hem 't assisteren totten instructiën van de processen van zyne ghevanghen of jeghenwoordich te zyne ter questie examen rigoureux van de selven ende pronuncieren van huerlieder sententciën. **So was** dat eter zelfder causen ende dat in sulcken helich werck ende gherequereert ter welvaert, ruste ende ghemeene tranquilliteyt, een yeghelick hem behoorde ghewillich t'exhiberen ende gheaffectionneert te tooghen met heelder herten zyn voornoemde exellencie begheerde

ende van wegghen zyn majesteit ordonneerde,
dat ter requisitie ende instantie vande voornomde inquisiteurs,
zyliden hem assisteren zouden,
twaere ter instructie vande voornomde processen of om present te zynde ten voornomde
examen riboureux ende tpronuncieren van de voornomde sentenciën.
Ende mits dat zyn exellencie verstaet, dat tselve ghedaen ende jurisdictie van de voornomde
inquisiteur ende 't ressort vande voornoemden van ulieden laste,
dat men hemlieden laeten weeten van zynen wegghen als zelve zyne intencie,
ten fyne hemlieden daer naer te voegghen ende riguleren,
in zulcker sorte dat den voornomde inquisiteur nyet gheoccasionneert en zij themwaerts
clachtich vallen van reffuz.

Ten anderen, want men van voorleden tyden bevandt,
dat eenighe gheobstineerde heretycque ende incorrigibele ghelevert ende ghestelt wesende by
sentencie vande voornomde inquisiteur of andere gheestelicke juge anden weerlicke juge,
de selve ghedetineert ende bewaert gheweest te zyne in huerlieder vanghenissen VI, VII, X
maenden ende meer, aldaer die willen meer quaets committeren, dan of zy waeren in
huerlieder gheheel liberteyt duer huerlieder **valsche leerynghe**.

So wilt zyne exellencie dat in zulcken ghevalen men procederen zal ter executie van zulcke
gheobstineerde ghevanghenen ende pertinax bynnen xxiiij hueren nae dat de voorseide
leveringhe ghedaen is,
volghende de penen begrepen in de placcaten ghestelt ende ghepubliceert op 't fait vande
religie lastende de voornomde van de rade tselve oick wel levendich te doen verstaene an de
voornomde magistraten.

Daerenboven om dat eenighe magistraten of weerlicke jugen,
ja zelfs de baillius zomtyts zwarichede maken van de voornomde inquisiteur t'admitteren ter
examinatie van huerlieder ghevanghene

ende dat oick by werfven zyliden ter zelfster nyet present en willen wesen,
so last zyn exellencie de voorseide heeren van den raede met een hemlieden te bevelene van
zynen wegghen

den voornomde magistraten ende bailliuws

dat zyliden ontfanghen ende admitteren zouden den voornomde inquisiteur totte voorseide
examinatie ende oick present zyne als zy dies versocht zyn zouden.

Ordonnerende van ghelycke den voornomde raedt tselve van ghelycke t'observeren zo verre
hemlieden raect.

Onderteekent S.A. Duc Dalva

Ten anderen op dat de heretycquen gaende naer de ghedestineerde plaetse van huerlieder
executie nyet stroyen en zouden huerleider venyn

ende in scandaele wesen an de ghemeente om huerlieden blasphemien ende erroneuse
propoosten,

so laste zyn exellencie dat men den zelve zoude doen **het hendeken van de tonghe branden
met eenen yzere**,

zo dat de sprake formele heemlieden failieren ende dat zy danof oick adverteren zouden den
voornomde magistraten.

6 september 1572 – De legers rukken op - Augustijn van Hermelghem

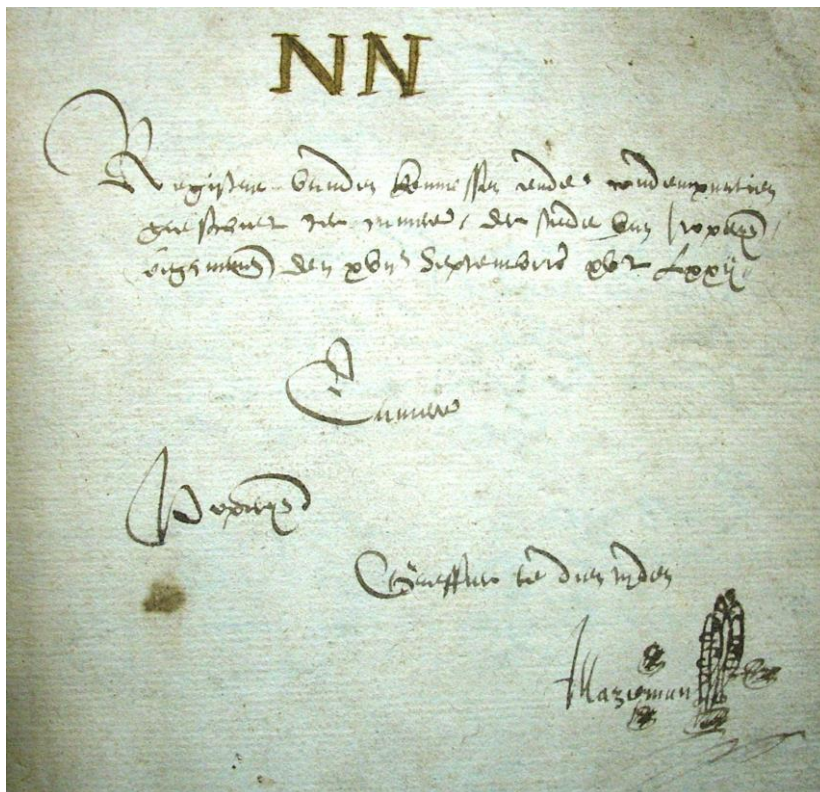
Op den **6de september**, zoo trocken uyt Ypre meer dan 100 soldaeten, die welke waeren
aengeschreven binder stede met hun captieyn, mijnheer **Van Loppeghem**, naer Nieuwpoort
om daer te gaen liggen binder sstede, en daer bleefven bin Ypre om de wachte te houden,
ontrent een 100 ofte daer ontrent.

Op den 7de **van september**, zoo was Dermonde ingenoemen van den Prince van Oranjens volk, en daer naer op onzen vrouwenavond, 't welke was op den 8sten van september, zoo was **Audenaerde** ook ingenomen van de Busch Geusen en groot geweld gedaen, zoo was den duck Dalbe zeer sterck en dede groot geweld met schieten, en het volk vanden prince kwam naer Bergen en men vreesde zeer over al, en op den **10sten van september** zoo kwamen de soldaten weder omme van Nieuwpoort, want in Nieuwpoort men die niet ontfangen en wilde, men hielt zeer stercke wachte tot Ypre by nachte en by daege, want daer ginker by tijd maer 3 poorten open, en de Elverding poorte was geheel toegenaegelt.

Op den 12de **en 13sten van september**, zoo schoot men zeere op Bergen en den prince lach vast aen het legere van den Duck, maer den broeder van den koning van Vranckrijk, **den Duck van Anjou**, kwam ter assistentie van den Duck Dalbe met 30 vendelen voetknechten en met 1600 peerden, en noch kwam in't legere van den Duck, den bisschop van Cuelene met 2000 peerden en den grave van Holstein met 2000 peerden, alzoo dat den prince wat achterwaert trock ontrent 2 mylen en daer waer allomme stercke wachte.

17 september 1572 – Koop wolle - Register van de kennessen – SAP 244

Register van de kennessen ende condempnatie geschiet ter camere der stede van Poperinghe beghinnende den xvij september xvc lxxij
Camere Poperinge – Griffier te dien tyden J. Mazeman

Xvij september xvc lxxij
Jehan Chatelet es
ghecondempneert te
betalene **Mahieu van
Ackere** de somme van vier
pond xij schele ix denier
grooten van coope van
wolle – ghegoot by speciale
procuratie ende ghecooren
ende de kosten - eodem

Christiaen de Coninck
filius Pieter es
ghecondempneert te
betalene **Jan Hely** de
somme van xxv ponden xi
grooten behalven de reste
van coope van wolle –
payement xvij schele ende
gehgroot en kosten – eodem

15 september 1572 – Clinckemaille Willem - SAP 331

Smaendaeghs den xvde september xvc lxxij

Willem Clynckemaille es ghecondempneert te bethaelen **Boudin Gays** de somme van lxxv pond xvj schele v deniers parisis van zyne weeze ... by den voornoemde Clynckemaille als voogd onder de gehouden payment – alle behoirelicke bewys van betaelynghe ende costen

De Hertog van Alva herovert de steden - Augustijn van Hermelghem

Op den **21ste van september**, 't welke was op Sint Mathiesdag, koomende op eenen sondag, zoo was **Bergen in Henegauw**, het welke hadde zeer sterck belegert geweest vanden Duck Dalbe ende den **Duck de Medinne** met groote heercracht en met menigte van geschut derrelick doorschooten zijnde, op den voorzeyden 21ste dag; by parlementeren was de stadt in handen van den Duck Dalbe gegeven.

Dus zoude Lodewijck van Nassauw met zyne ruyters en knechten uytgaen met hun geweire en alle de poorters die eedt gedaen hadden, gingen ook mede uyter stadt, en waeren geconvoyeert van den Duck Dalbe tot Cambersy, en op den zelven dag zoo trockender 3 vendels knechten in Bergen, mijnheere van Lyckes en Noortkerm; het welk een groote gratie was by dat geschepen stond, want hadde den Duck by assaute de stadt ingenomen, daer hadde groote bloedstortinge geweest van beyde zyden.

Op **den 2 van october**, zoo trocken wederomme ontrent 100 soldaeten van ons knechten naer Nieuwpoort ofte daer ontrent, want de Guesen hadden wederomme geweest van Vlissinge tot Blanckenberge, en in 2 ofte 3 dorpen daer ontrent, 't welke weder beroerte maekte en op dezen tijd zeyde men de leger te wezen op een mille naer Mechelen.

Ontrent **den 3 ofte 4 van november**, zoo trocken de Guesen uyt Mechelen, want den Duck met zynen legere was voor Mechelen, en dit vertreck geschiedde in der nacht, want zy en dorfsten niet betrouwen hun binder stede, ende daer trocken wel 5000 mannen van der stede, want de 3 gilden hadden de waepenen aengenoemen, en naer dien en dorfsten zy niet blijfven binder stede; het daegs daer naer zoo stelden die van der stede de poorten open en kwamen met processie den Duck Dalbe jegen, maer den Duck meende dat dit verraderie was; zy trocken binnen en abandonneerden de stede en gaven ze te pelliayge, zoo dat noyt stede zoo derrelijk en was getracteert, want de Spaynjaerden hadden de eerste pilliayge, en daer naer de Walen en de Duytsche.

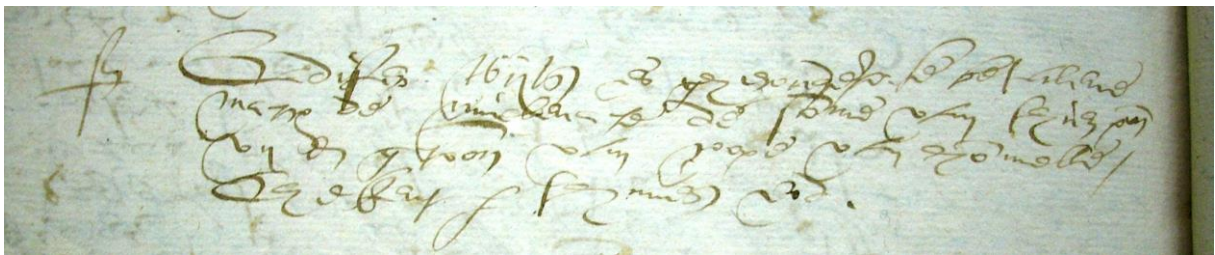

De Spaanse furie te Mechelen

Op den **4 van october**, 't welke was op eenen zaterdag Zoo trocken de guesen ook uyt Audenaerde, want 's avondts ontrent den 10 uren, zoo verlieten

zy de stadt, en hadden de soldaeten gehangen en beroofden de stede van al zoo veele als zy dragen konsten en versmoorden wel 7 ofte 10 priesters, en alzo verlaetende de stadt, toens trocken zy om hunnen wech te neemen naer den zeekant, want zy geen anderen wech en hadden, koomende in den nuchten stond onrrent **Rousselaere**, zoo clopten de clocken allarme en de landtsweirre volgde hun, maer midts dien dat zy geen geweirre en hadden en dorsten hun niet aenvallen, zoo trocken zy te **Tourhout** duere, alzo naer **Oostende**, en namen daer alle de schepen, die zy crygen konsten om hun over te voeren, maer mijnheere van Oneys, hoogballieu van Brugge, met veele soldaeten koomende tot Oostende, heeft er nog gecregen ontrent 100, maer veele verdronken hun zelven in de zee, en die van Dermonde verlatende de stadt zijn vertrocken gelijk die van Audenaerde, en die van Mechelen gepillieert 't welke derrelijck is om te hoorene.

4 oktober 1572 – Koop van hommelpertsen – SAP 244

Saterdaghs den vierden octobris xvc lxxij

Gadifer Wyts es ghecondempneert te betalene Marcx de Muelenare de somme van thien ponden vij schele grooten van coope van hommele – ghekent ende ghecooren – eodem

Den viij octobris xvc lxxij

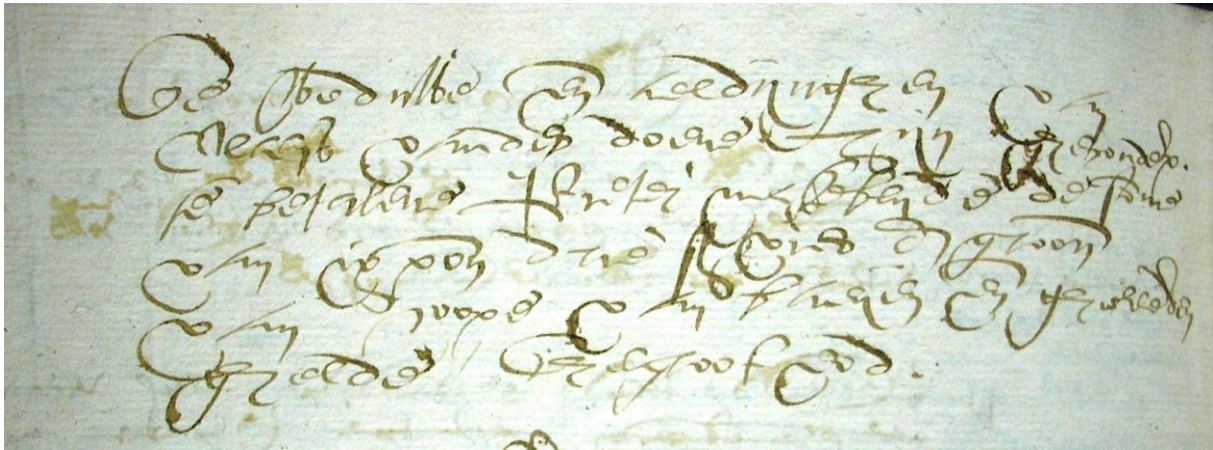
Charle Christiaen es ghecondempneert jeghens Jan Hallynck in xxvij pond iiij schele reste coope ende leveringhe van hommelpertsen – ghehoot ende costen

Jacob de Vos filius Clays es ghecondempneert te betalene Jacob Zannekin junior xxx pond parisis van de coope van moute ghehoot ende costen.

21 oktober 1572 – Verlenging van de assysen op wijn en bier - Resoluties A – SAP 467

Op 21 octobris 1572 heeft het magistraat besloten dat men de extra ordinaire assyen op wyn ende bier voor 5 jaeren sal verlenghen omme te subsidieeren de bryckerye ende teghelrye in faveure ende ten baete van 't ghemeente.

29ste oktober 1572 – Handel in bayen en hop - Register van de kennessen – SAP 244

De weduwe ende aeldynghen **Clays vanden Doene** zyn ghecondempneert te betaelene **Pieter Makeblyde** de somme van ix ponden drie schele vier deniers grooten van coope van baeyen ende gheleenden ghelde – ghegoot – eodem

Opde 8ste november 1572 dient de weduwe nog wolle te betalen voor de xsom van xx pond xvij schele vij deniers grooten.

Jacob Roels es ghecondempneert te betalene **Jaques Bordens** de somme van xliij ponden viij schele vi deniers grooten van coope van hommele – ghegoot ende gherooden – eodem

Pleter Moeraert es ghecondempneert te betalene **Gheleyn Stalin** de somme van xxvij pond twee schele vier deniers grooten van coope van hommele – gerekent L blazen te betalen binnen zes weiken – eodem

November 1572 – De komeet van Bazelijs -
--

In 'Vaderlandsche volksboeken en volksprookjes van de vroegste tijden tot het einde der 18de eeuw – door Dr. G. D. J. **SCHOTEL**- schrijft deze man het volgende over Bazelijs:

Ongeveer driehonderd jaar later was mr. Nicolaes Bazelijs, "medicun en chirurgijn ordinarius der stede ende casselrye van **Sinte Winoxbergen** in West-Vlaanderen", van het zelfde gevoelen.

We weten nu dat Bazelijs op 27 juli 1571 terug naar Poperinge kwam.

"Noyt, schreef hij, hebben eenighe cometen ofte dergelycke lochtvieren van Godt den Heere almachtich vertoocht ende van de menschen gesien geweest, daer en hebben altyts vele ellende, benautheyt ende rampsaligheit der menschen nagevolcht, als dieren tydt, hongere, peste, oproer, seditien, meuteryen, oorloge ende bloetvergieten, alle welcke wij arme, ellendige menschen wel sekerlyc, alledie toecomende ellendich inde wonderlyc iare verwachten moeten. Want voorwaer God de Heere almachtich de kanne der ellenden ende verdrieten opengesteld heeft om die over ons brose menschen

overvloedelyc te storten; want zijne hooge Majesteit niet langer verdragen mach de aldergrootste boosheyt, gheveynstheyt, dobbelhertigheyt ende

ontrouwe van de menschen, die nu in alle staten, geestelyc ende weerlyc, oudt ende ionc, groot ende cleyne, gevonden is te regeeren in den hoochsten graet; want nicest aller menschen aansichte al anders geschildert syn , ende met den gelate betoogende anders dan het herte van binnen meynende is.

Dat dobbel aensichtich geslachte vanden tweehoofdigen Janus is soo vermenichfuldicht dat men niet en weet waer ofte op wyen oprechte trouwe, jonste oft vriendschap vinden.

Maer want soo van God den Heere overlanc voorseyt is, sulcks moet voor het eynde des weerelts gheschieden, soudent alle de prophetien vervult wesen."

Van de kometen van 1572 en 1573, schreef **Cornelius Gemma**, dat ze voorboden waren van den Bartholomeus nacht en de beroerte in Nederland.

Doch **Tycho Brahe** meende "dat Gemma hier in zijn affectien te veel toegaf, als hij de ster van 1572, die zich aan de gansche wereld vertoonde , alleen duiden wilde op die beroerte, als of daar niet in de wereld te doen overig ware, als die dingen , die aldaar met beroerte geschiedde."

Isaac Ponlanus nam het voor Gemma op, en beweerde dat de Parijsche moord en de Nederlandsche oorlog groote veranderingen niet alleen in Frankrijk en Nederland, maar in geheel Europa veroorzaakt hadden , zoo dat de bedoeling wel niet anders kon zijn dan aankondiging dier beroerten.

Zij was, volgens getuigenis van hen, die ze zagen, de allerschoonste en schitterendste die sedert de ster, die de 3 koningen zagen en die de geboorte van Christus aankondigde , gezien was, terwijl anderen haar voor dezelfde hielden : doch helaas ! niet gelijk toen was zij een voorbode van goddelijke liefde en genade (schoon sommigen willen dat zij meer zag op de jammeren , die de invoering van het christendom zouden volgen) , maar van wraak.

Zij vertoonde zich in den aanvang van **November** en bleef 15 maanden "blinken en altijd vast staende eer sij verginc."

Zij trad op als eene "vreesselijke wraakgodin" , hebbende in haar gevolg "allerlei ellende ende miserieën, benauwtheden, oordeelen , dieren toe, zoodat het koorn zeer haast daarna in Vlaanderen 4 pond groot de rasiere gold, vreeselijke oorlogen, pest, secten, ketterijen."

Verkondigde de een stoutweg welkejammeren en ellende deze komeet over de aarde zou brengen , een ander waagde het niet "de verborgheden der toecomste te revelleren."

"Wij en (dus schreef hij) "geen verhael doen wat Godt met dat teecken in die toecomende tijden ghedisponeert ende gedelibereertheeft to senden over ons ellendighe menschen. Dat heeft Zijn Allerhoochste Majesteyt gehouden in het diepste van sijnder verborghelijckste thresorie goed besloten, dat de Engelen zelve (het) niet en weten sullen dan als dat geschieden sal."

Hij hield het echter niet voor ongeoorloofd"astrologisch te collegieren dat seer gestadich end eewich sijn zouden de principaalste veranderingen die zij brenghen zou, ende dat onversiens ende aleer een mensch dat sal connen dencken", en eindigt met de vermaning: "dat elcke natie waecke dagh ende nacht, want grootelijck te vreesen is, dat de allerverschrickelijcxten dag des Heeren seer bij nackende is."

4 november 1572 – Munten te Poperinge - SAP 255 – Register namptissemerten
--

Clays de Felle,

namptieert ter greffie deser stede

jeghens **Clays Geerardyn** als voogd van de kinderen van **Jacob Cuuteel** omme ghecondempneerde pennynghen, een gouden angelot, twee halfve gouden realen, twee gouden pistoletten, vier duidsche zilveren daelders van iij pond iij schele tstick, twee Philips daelders, zeven tesons ende zes schele parisis in cleene gelde, in surmissementde van vij-tich

(70) pond parisis tot volcomynghen van de voorseyde condempnatie belovende zijn recht van opponent ofte ander in tyden ende wylen te verhalen

Actum den iijste novembris 1572 – present Gregorius Gloribus ende Daniel Devos, schepenen

20 november 1572 – Verovering van Zutphen en de 20ste penning - Augustijn van Hermelghem

Op den 20ste dag van november, zoo zeyde men dat de stede van Zutphen ingenomen was vanden Duck Dalbe; want het zeere vros dat noyt niet veel gezien was zoo vrouch op het jaer, dat geduerde lange, want de artillerye was over het ijs gevoert naer Zutphen met 12 ofte 16 peerden, want men zeyde dat het ijs in Vriesland en Gelderland wel ander half elle dicke was.

Omtrent den 18de december, zoo werd weder omme geroupen te geven

den 20ste penning van alle goet, land, zant, huys en renten. Op dezen tijd was een placcaert uytgeroepen dat men geen goed koopen en zoude van eenige kwaertieren, de welke waeren jegens de konings majesteit op conviscatie vanden zelve goede.

24 november 1572 – Hop genamptieerd - SAP 255

Pieter Moenaert namptieert ter greffie alhier, jeghens **Guillaume Galopein van St. Omaers**

de nombre van viij zacken hommele ten **xi pond vij schele parisis thondert**, lever mij, lever dij,

eerst deerste zack wegende ijc lxxix ponden, de tweede ijc lx ponden, de derde ijc xxij ponden, de vierde ijc lxx iij, de vijfste ijc lij ponden ende zesse ijc lvi ponden, de zevensten weicht iijc xiiij ponden ende viijde zack weicht ijc lxxv ponden maeckende tsamen xxix xxij ponden, protesterende om schaede ende interest

Actum den xxiiijde – 24 - novembris xvc lxxij – 1572.

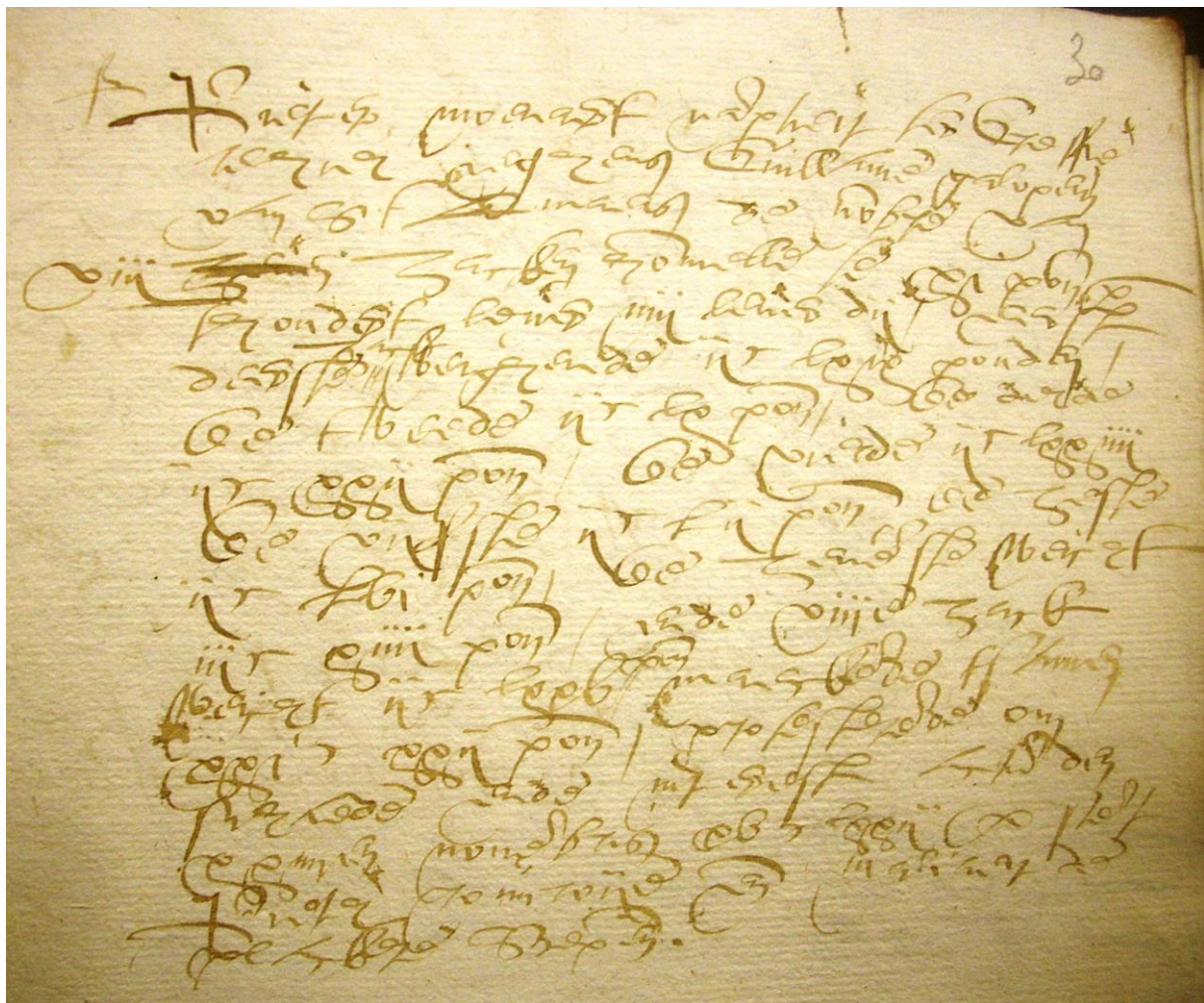
Present **Pieter Rouvroye ende Mailart de Plackere**, schepenen

Ghelicht de voorchreven hommele by Pieter Moenaert, waervooren hem daerof verkennt borghe ende principael François de Vroede, ghecondempneert by Loys Makeblyde, burchmeester ende Jacob Foquier, schepenen

Actum den ixden decembris xvc lxxij

Handteken

Makeblyde

24 november 1572 – Hop en pertsen – SAP 255

Pieter Rouvroye ende Maliart de Plackere, schepenen, ghegaen ter schaele ten verzoucke van **Victor van Neufville**, hebben ghesien dat den selven Van Neufville leverde **Marcx de Muelenaere** de nombre van vc xlix – 549 - ponden hommele die hy zeide te zyn de plock van zyn hommelhoff van de jeghenwoordighen jare xvc lxxij, verzouckende mids dien te veilen de hommele van **Gillis de Bister filius Jans** voor de somme van vier ponden x schele grooten Actum den xxiiij sten novembris xvc lxxij

10 december 1572 - Register Sentencien en de ordonnantien – SAP 244

Swonsdaghs den xden december lxxij

Clays Lauwyck es ghecondempneert te betaelene **Jan Nughelvent** de somme van iiij xx ponden parsisis van coope nede leveringhe van hommele – getekent eodem

Den zelven es ghecondempneert te betaelen den selven Nughelvent de somme van xxxiiij pond van coope van coorne medsgaders een spynt tarwe den disch van Onse vrouwen – gerekent – eodem

20 december 1572 – Hommelpertsen – SAP 244

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or ledger entry.

Saterdaghs den xxden december 1572

Caerle Janssone es ghecondempneert te betaelen **Jan de Buckere** de somme van xvij ponden xiiij schele zes deniers parisis van coope van hommelpertsen - gheghoot – eodem

18 december 1572 - De 20ste penning - Augustijn van Hermelghem

Omtrent den 18de december, zoo werd weder omme geroupen te geven den 20ste penning van alle goet, land, zant, huys en renten. Op dezen tijd was een placcaert uytgeroepen dat men geen goed koopen en zoude van eenige kwaertieren, de welke waeren jegens de konings majesteit op conviscatie vanden zelve goede.

